

STRATEGI FÖR MÖLNDALS STADS SKOGSINNEHAV



Beslutad av kommunstyrelsen 2025-01-29, §22, diarienummer 76/2024



Medverkande

Mölndals stad

Processledare,

Sofia Tholin samhällsbyggnadsförvaltningen

Biträdande processledare,

Lisa Lund samhällsbyggnadsförvaltningen

Processgrupp,

Representanter från stadens olika förvaltningar har deltagit i dialog och workshoppar under arbetets gång.

Politisk styrgrupp,

Kommunstyrelsens plan- och exploateringsutskott

Foton och illustrationer,

Foton: Mölndals stad

Typ av dokument

Strategi

Beslutad av

Kommunstyrelsen. 2025-01-29, §22, diarienummer 76/2024

Ansvarig

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	4
Inledning.....	5
Strategins syfte.....	6
Uppföljning och redovisning	6
Strategin i relation till lagar, regler och mål.....	7
Mölndals Stads skogsinnehav	8
Skog för naturvård och biologisk mångfald	9
Rekreationsskog.....	10
Skog som produktionsskog och markreserv.....	11
Ekonomi och finansiering.....	12
Bilagor	14



Bakgrund

Kommunstyrelsen gav 2017-06-07 stadsbyggnadsförvaltningen (nuvarande samhällsbyggnadsförvaltningen) i uppdrag att ta fram en strategi för den skog som ägs av Mölndals stad. Arbetet med att ta fram strategin har inledningsvis skett i en förvaltningsövergripande projektgrupp med representanter från enheter som är relevanta för uppdraget. Dessutom har stadens nuvarande skogsförvaltare Skogssällskapet bidragit med värdefull information om praktisk skogsskötsel och nuvarande status för stadens skogsinnehav. Projektet har formellt letts av mark- och exploateringsenheten i egenskap av stadens fastighetsägare, men den färdiga strategin är resultatet av ett tätt samarbete mellan berörda förvaltningar och enheter där alla bidragit med sakkunskap inom sina respektive ansvarsområden. Strategin har remitterats till berörda nämnder, utskott och kommunala bolag.

Inledning

Skogen ska ses som en plats där man vill vistas och där det ska ges möjlighet att utöva friluftsliv, rekreation och andra natur- och kulturupplevelser samt turism. Det är viktigt att upprätthålla och utveckla skogens förutsättningar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt främja skogsskötsel för en välmående skog och en skötsel som samspelar med stadens miljöarbete. Delar av skogen utgör också stadens markreserv.

Mölnads stad äger idag cirka 3300 hektar skogsmark, varav drygt 2200 hektar är produktiv skogsmark, i dessa siffror är naturreservat inräknat. I denna areal ingår mark i anslutning till bebyggelse men även större markområden som Djursjöområdet och Balltorp. Stadens mark är högst varierad och innefattar allt från karga skogsmarker beväxna med senvuxen tall, till bördiga marker med högproduktiv granskog. Markinnehavet innefattar även gamla kulturmarker, som med åren har beskogsats.

Idag äger staden mark inom flera naturreservat, till exempel Sandsjöbacka, Safjället och Änggårdsbergen. Skogen i reservaten sköts enligt reservatsföreskrifterna och förvaltas av Väst kuststiftelsen och till viss del av tekniska förvaltningen. Staden äger även mark inom flera friluftsområden med motionsspår till exempel Herkules och Bunketorp. Genom kommunen går flera leder, bland annat Bohusleden, som på flera platser går över stadens mark. I dagsläget har Mölnads stad avsatt mark för 15 skolskogar som nyttjas av skolorna i kommunen.

Mölnads stad är en expansiv kommun med stor etablering av bostäder, företag och verksamhetsområden. Detta gör att delar av skogsmarken kommer detaljplaneläggas, vilket gör att skogsskötseln i vissa fall måste anpassas efter det.



Strategins syfte

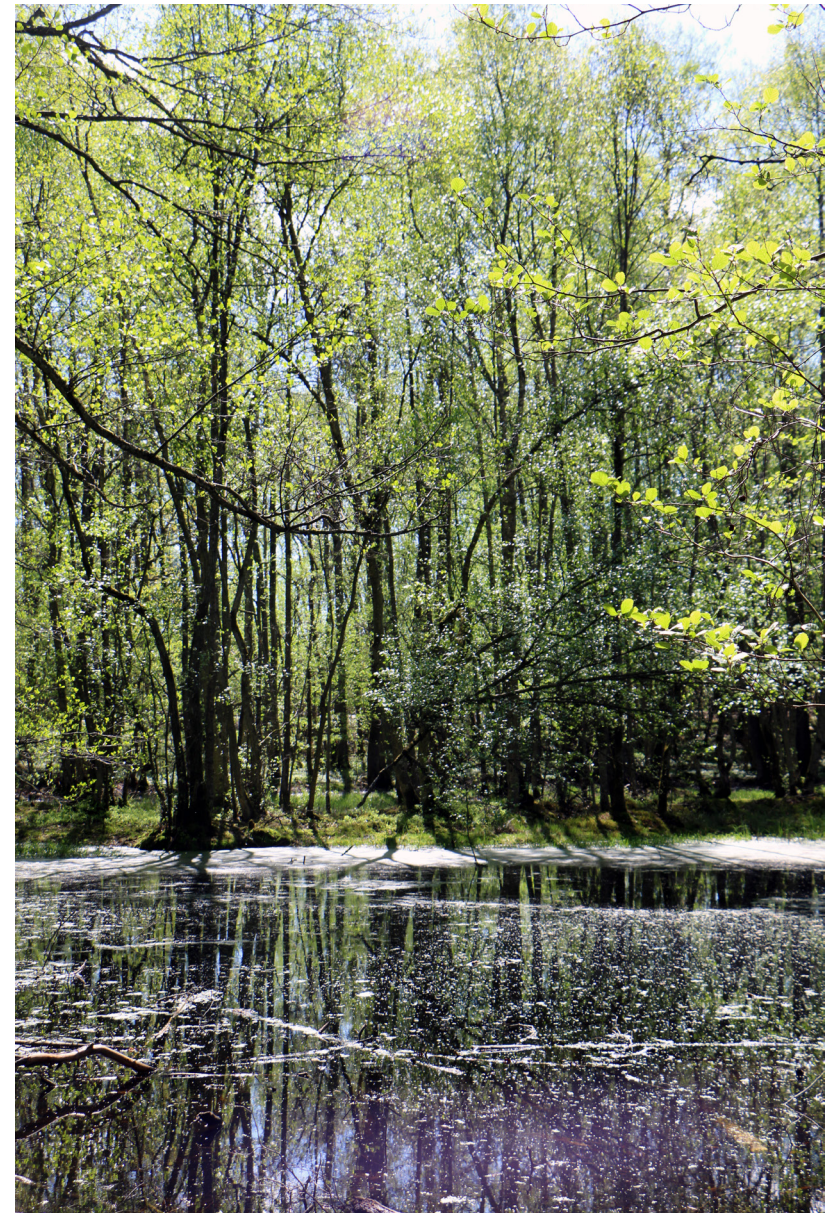
Strategin ska visa vilken viljeinriktning och vilka mål staden har med sitt skogsinnehav samt styra hur stadens skogar ska skötas. Strategin ska vidare tillämpas i praktiken och ge vägledning samt inriktning vid framtagandet av stadens skogsbruksplan. Skogsbruksplanen är en mer detaljerad plan för skötsel av skogsområden under viss tidsperiod (se bilaga). Strategin ska fungera som ett stöd och beslutsunderlag för kommunens invånare, tjänstepersoner, politiker, skogsförvaltare samt övriga berörda aktörer.

För att staden ska bedriva en skogsförvaltning som främjar en långsiktigt hållbar utveckling och ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bibehålls behövs en strategi för stadens skogsinnehav. Strategin klargör syftet med stadens innehav av olika skogsområden och innehåller tydliga mål för respektive typ av skog. Strategin är tänkt som en långsiktig strategi för att skapa ett hållbart skogsbruk nu och för kommande generationer.

Strategin ska ligga som grund vid avvägningar kopplat till intressekonflikter som eventuellt kan uppstå mellan olika skogliga värden.

Uppföljning och redovisning

Denna strategi ska ses över och målen i strategin ska följas upp i slutet av varje mandatperiod. Detta arbete ska ledas av mark- och exploateringsenheten och presenteras för plan- och exploateringsutskottet. Leder det till behov av uppdatering ska detta utföras. Strategin kan också ses över och uppdateras löpande vid behov.



Strategin i relation till lagar, regler och mål

Hur skogsbruket ska bedrivas i Sverige regleras av lagar. Strategin ska fungera som ett verktyg för att kunna uppfylla kraven från dessa. Det genom att erbjuda mer specifika mål och en mer detaljerad och anpassad vägledning för att uppnå en hållbar skogsförvaltning.

Lagar är alltid överordnade denna strategi.

Exempel på lagar som reglerar skogsbruket är: *Skogsvårdslagen, Miljöbalken, Plan- och bygglagen och Kulturminneslagen.*

Skogsstyrelsens målbilder för god miljöhänsyn är ytterligare vägledning för det praktiska skogsbruket och ska användas i kommunens skogsförvaltning.

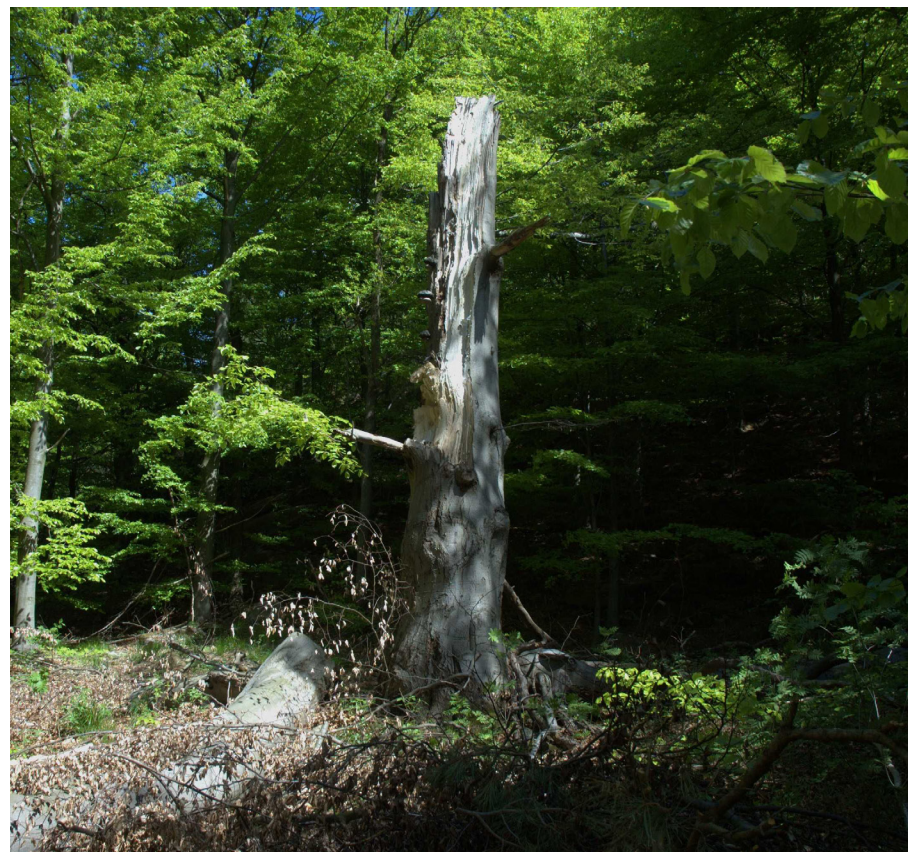
Naturresevat och biotopskyddsområden är formellt skyddade områden och omfattas av separata beslut med egna föreskrifter och skötselplan, vilka är överordnade denna strategi.

Sverige har 16 miljökvalitetsmål, fastställda av Sveriges riksdag. Miljömålen är viktiga verktyg för att nå de ekologiska aspekterna av Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Denna strategi har koppling till flera av de nationella miljömålen, exempelvis myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt växt- och djurliv, levande sjöar och vattendrag samt god bebyggd miljö. Utöver dessa mål har Riksdagen även antagit 10 nationella friluftsmål, där allemansrätten är en grund.

För att nå de nationella miljömålen har Länsstyrelsen tillsammans med andra aktörer tagit fram åtgärdsprogram. För varje nytt åtgärdsprogram antar Mölndals stad ett antal åtaganden, många med koppling till skogsförvaltning.

Denna strategi är ett av flera olika kommunala dokument och målsystem som styr planering och förvaltning av kommunens markinnehav. Övriga dokument är bland annat översiktsplan, naturvårdsplan, grönplan, kulturmiljöprogram samt mål antagna av Kommunfullmäktige.

Det skogsbruk som idag bedrivs på stadens mark är certifierat via FSC (Forest Stewardship Council) och PEFC (Program for the Endorsement Forest). Skogscertifiering innebär att du som skogsägare åtar dig att anpassa skogsbruket efter särskilda regler. Dessa gäller bland annat hur du bedriver skogsbruk, vilken hänsyn du tar till miljön och villkoren för dem som arbetar inom skogsbruket. Staden ska fortsatt åta sig att följa certifieringskraven.



Mölndals Stads skogsinnehav

För att förtydliga den kommunala skogens många användningsområden och nyttor har denna strategi delat in skogen i tre olika kategorier:

- **Skog för naturvård och biologisk mångfald**
- **Rekreationsskog**
- **Skog som produktionsskog och markreserv**

För varje kategori har staden ett syfte med innehavet men också mål och riktlinjer för hur de olika skogstyperna ska utvecklas och förvaltas. Förvaltning och strategiskt arbete skiljer sig åt beroende på vilken kategori som skogen faller inom.

Strategin tar extra hänsyn till följande skogstyper: Äldre skogar av naturskogskaraktär, sumpskogar, ädellövskogar, raviner, bergsbrantskogar, tätortsnära skogar och liknande områden.



GROT, grenar och toppar, är de avverkningsrester som lämnas när stamveden tagits ut.

Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer samt naturområden som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald och ekosystemtjänster främjas.

Död ved är ett samlingsnamn för lågor, torrakor, högstubbar och annat trädmateriäl där förmultning och andra nedbrytande processer satts igång.

Skog för naturvård och biologisk mångfald

Inom denna kategori finns kommunalt ägda skogsmarker som har pekats ut som naturvärdesobjekt i Mölndals stads naturvårdsplan. Dessa områden har naturvärdesklass 1-3 enligt svensk standard (SS 199000:2023).

Här finns även områden som har låg virkesproduktion, exempelvis sumpskogar, branter och mossar. Områden som ligger inom riksintresse för naturvård och inom område med värde för grön infrastruktur, till exempel Göteborgsregionens (GR:s) strukturbild hör också till denna kategori.

Mål

Genom att äga denna typ av skogsmark kan staden skydda värdefull naturmiljö och sköta skogarna i syfte att bevara och utveckla den biologiska mångfalden.

Riktlinjer

- Skapa och bevara olika biotoper för att ge livsutrymme åt olika arter.
- Specifika naturvärden, viktiga strukturer och dess funktioner ska bevaras och främjas.
- Uttag av GROT för förnyelsebar energiproduktion kan ske om naturvärden inte tar skada av uttaget.
- Främja kunskapshöjande insatser om naturvård och biologisk mångfald i skogen och hur man kan bidra till bevarandet av dessa värden.
- Samarbeta med andra intressenter och organisationer för att främja samarbete och engagemang i naturvårdsprojekt.
- Utvärdera och övervaka skogens tillstånd och effekterna av naturvårdsåtgärder för att kontinuerligt förbättra skogsförvaltningen och se till att målen uppnås.

Gemensamma riktlinjer för alla kategorier

- *Sträva efter att ha en variation av träd med avseende på arter och ålder.*
- *Beakta den gröna infrastrukturen och undvik fragmentering för att underlätta spridning av arter.*
- *Död ved lämnas när möjlighet till detta finns.*
- *Hyggesfria metoder ska användas där så är lämpligt.*
- *Skogen ska anpassas för att klara ett förändrat klimat.*
- *Skogen skall skötas så att spridning av invasiva arter och angrepp av skadedjur undviks.*



Rekreationsskog

Med rekreationsskog avses skog vars huvudsakliga tillgång är dess rekreativ-möjligheter. Det rör sig om skog som ger möjlighet till naturupplevelser, rekreation och friluftsliv. För att skogen ska klassas som rekreationsskog ska den vara tillgänglig för kommunens invånare och inbjuda till vistelse. Tätortsnära skogar har många gånger ett stort värde som rekreationsskog. Till denna kategori hör även till exempel skolskogar och områden som ligger inom riksintresse för friluftsliv.

Mål

Stadens ägande av denna typ av skog syftar till att säkerställa möjlighet till naturupplevelser, rekreation och friluftsliv. Detta ska vara lättillgängligt, i närheten av stadens tätorter och friluftsområden, då tillgång till skog och natur är positivt för folkhälsan.

Riktlinjer

- Säkerställa att skogen är säker och trygg genom att exempelvis underhålla stadens spår, vandringsleder och övriga friluftsanordningar.
- Bevara och skapa en variation av träd- och växtarter där exempelvis möjligheter till bär och svamplockning finns.
- Skolelever ska genom skolskogar ges ökat natur- och miljömedvetande samt bättre hälsa och välbefinnande, samtidigt som skogarna inbjuder till allmänhetens vistelse.
- Utvärdera och övervaka skogens tillstånd och besökares upplevelse för att kontinuerligt förbättra skogsförvaltningen och se till att målen uppnås.
- Uttag av GROT kan ske i de fall det krävs för att öka framkomligheten samt för förnyelsebar energiproduktion. Uttag kan ske efter att erforderlig miljö- och naturhänsyn har tagits.
- Samarbeta med andra intressenter och organisationer för att främja kunskapsutbyte och samarbete inom skogsförvaltning och rekreation.
- Främja kunskapshöjande insatser om allemansrätten.

Gemensamma riktlinjer för alla kategorier

- *Sträva efter att ha en variation av träd med avseende på arter och ålder.*
- *Beakta den gröna infrastrukturen och undvik fragmentering för att underlätta spridning av arter.*
- *Död ved lämnas när möjlighet till detta finns.*
- *Hyggesfria metoder ska användas där så är lämpligt.*
- *Skogen ska anpassas för att klara ett förändrat klimat.*
- *Skogen skall skötas så att spridning av invasiva arter och angrepp av skadedjur undviks.*



Skog som produktionsskog och markreserv

Till denna kategori hör skog som ska kunna användas som möjliga bytesobjekt och markreserv för framtida samhällsutveckling. Skog som markreserv ska skötas som produktionsskog i väntan på exploatering. Produktionsskogen kan innehålla naturvärden eller möjligheter till rekreation, men i mer begränsad omfattning. Det är skog vars huvudsakliga syfte är produktion av träråvara och där det finns möjlighet till uttag av skogsbränsle. Dessa skogar är i skogsbruksplanen målklassade som PG, produktion med generell miljöhänsyn, eller PF, produktion med förstärkt miljöhänsyn. För skog som markreserv kan det finnas förväntningar om en kommande förändrad markanvändning, vilket behöver beaktas vid strategiska beslut och förvaltandet av skogen fram till dess att exploatering sker.

Mål

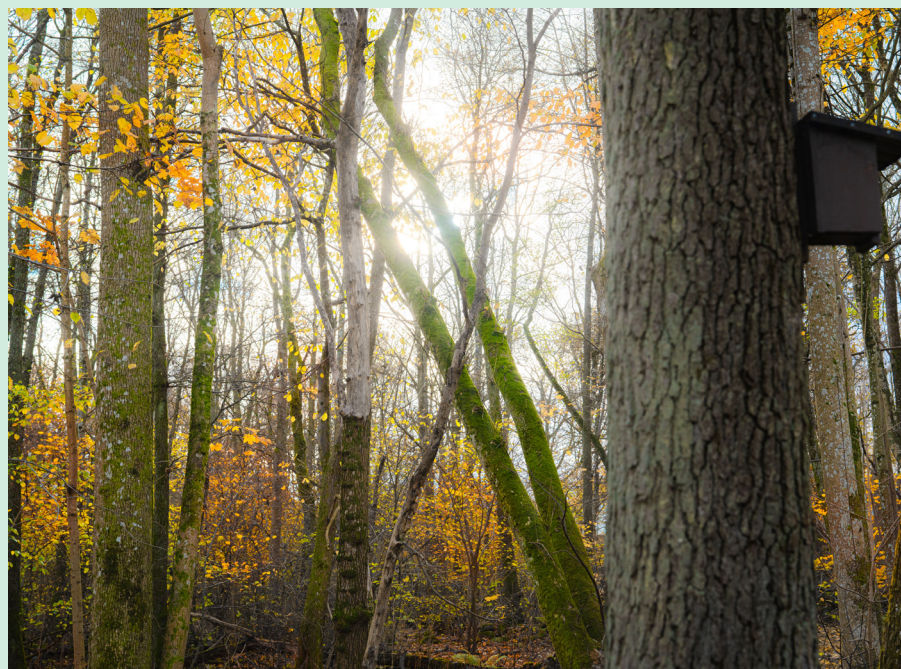
Syftet med att äga skog, som i översiktsplanen är utpekad för annat ändamål än skog, är att förvalta skogen hållbart som produktionsskog fram tills den får en annan markanvändning.

Riktlinjer

- Skogen ska skötas så att planerad framtida markanvändning beaktas och naturmiljöer kan sparas för rekreation och naturupplevelser vid en eventuell framtida exploatering.
- Sträva efter att bedriva lönsam skogsproduktion genom att effektivisera processer och minska kostnader från skogsbruket.
- Utvärdera och övervaka skogens tillstånd och effekterna av skogsbruksåtgärder för att kontinuerligt förbättra skogsförvaltningen och se till att målen uppnås.
- Uttag av GROT kan ske efter att erforderlig miljö- och naturhänsyn har tagits.
- Sträva efter att optimera kolinlagringen.
- Samarbeta med andra intressenter och organisationer för att främja kunskapsutbyte och samarbete inom skogsförvaltning.

Gemensamma riktlinjer för alla kategorier

- *Stäva efter att ha en variation av träd med avseende på arter och ålder.*
- *Beakta den gröna infrastrukturen och undvik fragmentering för att underlätta spridning av arter.*
- *Död ved lämnas när möjlighet till detta finns.*
- *Hyggesfria metoder ska användas där så är lämpligt.*
- *Skogen ska anpassas för att klara ett förändrat klimat.*
- *Skogen skall skötas så att spridning av invasiva arter och angrepp av skadedjur undviks.*





Ekonomi och finansiering

Förvaltning av Mölndals stads skogsinnehav har som målsättning att vara självbärande, det vill säga omkostnaderna ska täckas av skogsbrukets intäkter. Den skog som räknas till produktionsskog och markreserv har större möjlighet att ge en ekonomisk avkastning. Delar av avkastningen från stadens skogar ska användas till naturvårds- och skogliga åtgärder.



Bilagor

Bilaga 1: Skogens värden

Skogen i Mölndal fyller flera syften och skapar många värden för kommunen och dess invånare. Det är därför viktigt att beakta dessa vid planering och åtgärder så att värdena i möjligaste mån kan bevaras och utvecklas.

Skogen ger oss flera ekosystemtjänster, det vill säga produkter och tjänster som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.

- **Hälsa och rekreation, lek och aktivitet**
Skogen är en tillgång för människors hälsa och välbefinnande. Skogen inspirerar även till lek och aktivitet och är en viktig social arena.
- **Kunskap och pedagogik**
Genom vistelse i naturen ökar kunskapen och medvetenheten om naturen och ekologin.
- **Biologisk mångfald**
Skogen är livsmiljön för många växter och djur. Många av våra hotade arter är skogslevande. En rik biologisk mångfald är en förutsättning för att ekosystemen ska fungera och vara stabila, och ge värdefulla ekosystemtjänster.
- **Grön infrastruktur**
Den gröna infrastrukturen, med sammanhängande naturområden, är avgörande för växters och djurs framtida fortlevnad. Skogen är en viktig del av den gröna infrastrukturen. De mest värdefulla miljöerna utgör värdekärnor, men dessa ger ofta inte tillräckligt stora sammanhängande ytor. Därför är även naturmiljöerna mellan värdekärnorna betydelsefulla.
- **Klimatreglering**
Skogen har en klimatreglerande roll och har till exempel stor betydelse för vattenregleringen och genom att binda koldioxid. Trädens rötter gör även marken stabil och minskar risken för erosion.

- **Kulturhistoriskt**
I skogen finns många historiskt intressanta platser, med spår av människans verksamhet från förr, som visar hur man historiskt levt och nyttjat marken.
- **Stadsutveckling och markreserv**
Skogsmarken har ett värde genom att underlätta för stadsutvecklingen. Marken kan användas till exploatering eller utgöra markreserv för markbyte vid framtida behov.
- **Ekonomi och produktion**
Produktionsskogen ger viss avkastning där en del går tillbaka till skogen i form av skogsskötsel.
- **Turism och besöksnäring**
Skogen med dess natur- och kulturupplevelser kan locka många turister till Mölndals stad. Bland annat går Bohusleden genom Mölndal. Uppskattade turistmål inkluderar även bland annat sex naturreservat och Gunnebo kulturreservat.
- **Skogsupplevelser**
Skogen är också en tillgång i form av en plats där man kan finna sådant som svamp och bär.
- **Produkter av skoglig råvara**
Skogen erbjuder en förnyelsebar råvara som kan användas till en mängd olika nyttigheter. Exempel är:
 - Timmer som kan användas till bland annat husbyggen och möbler.
 - Massaved som är grunden till bland annat biologiskt nedbrytbara förpackningar och allt tillverkat av papper.
 - Bränsleved och GROT är biobränsle som förs till värmeverket och slutprodukten blir exempelvis en förnyelsebar energi i form av till exempel fjärrvärme och el.

Bilaga 2: Förvaltning

Samhällsbyggnadsförvaltningen är formell ägare av all mark (inklusive skogar) men har lämnat över skogsförvaltningen till tekniska förvaltningen vad gäller den skog som är detaljplanelagd som allmän plats. Det är tekniska förvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen som har budget och beslutar om vad som görs inom respektive förvaltningsområde. Samhällsbyggnadsförvaltningen använder sig av externt företag för skogsförvaltningen, medan tekniska förvaltningen använder sig av egen personal.

För att underlätta förvaltning, uppföljning och för att på ett tidigt stadium inhämta synpunkter från organisationer som har ett särskilt intresse i stadens skog, finns en skoglig referensgrupp. Referensgruppen träffas två gånger per år där både planerade och redan genomförda skogliga åtgärder redovisas. I referensgruppen medverkar representanter från flera av kommunens förvaltningar, föreningar som har ett direkt intresse av stadens skog samt berörda myndigheter och organisationer. Vid gruppens sammankomster ska föreslagna skötselåtgärder stämmas av mot bland annat planerade exploateringar, naturvärden och värden för friluftsliv. Även utförda åtgärder kan utvärderas utifrån denna strategi. Syftet är att ge möjlighet att inkomma med synpunkter, alla medverkande representanter ansvarar därför för att yttra sig å sin grupps vägnar och framföra synpunkter under dessa träffar.

Bilaga 3: Skogsbruksplan

Mölndals stad har en grön skogsbruksplan, vilket är ett krav för att vara certifierad skogsägare. Skogsbruksplanen är digital och ett verktyg för den praktiska skötseln av skogen och sträcker sig över 10 år. Skogsbruksplanen berör stadens skog utanför detaljplanelagt område och redovisar skogsinnehavet och förslag på åtgärder. Skogen delas in i olika bestånd, eller avdelningar. Inom varje avdelning mäts och presenteras skogliga data. Vanliga uppgifter är ålder, höjd, diameter, virkesvolym, stamantal, trädslagsblandning, grundtyta (hur tät skogen är), ståndortsindex (mått på markens bördighet), markfuktighet och markvegetationstyp.

Avdelningarna delas in i de fyra olika målklasserna: PG, PF, NS och NO.

- PG Produktionsmål med generell naturhänsyn
- PF Produktionsmål med förstärkt naturhänsyn
- NS Naturvårdsmål med skötsel
- NO Naturvårdsmål orört, dvs skogen lämnas för fri utveckling.

Skogsbruksplanen redovisar förslag på åtgärder (till exempel röjning, gallring, plantering, och avverkning) under den kommande 10-årsperioden. Genom att noggrant ajourföra planen och årligen uppdatera den med den skogliga tillväxten kan dock planens livslängd förlängas innan nya mätningar behöver göras och åtgärdsförslag läggas till.

Skogsbruksplanen ska samspela med denna strategi och redovisa vilken kategori enligt denna strategi varje avdelning hör till skog för naturvård och biologisk mångfald, rekreationsskog eller skog som markreserv.